

Ἐβοήθει δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὁ ὄλονέν ἐνδυναμούμενος ἄνεμος, ἀρκῶν ὅπως πληρώσῃ τὸ ἱστίον τῆς λέμβου. Ἄλλ' ἀφοῦ καὶ ἡ πτεροφόρος συρτὴ μετὰ μίαν ὥραν δὲν συνέλαβεν ἢ τρία σαυρίδια, ὅλοι ἦσαν σύμφωνοι νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν ξηρὰν, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἡ ὥρα ἦν ἐνδεκάτη, καὶ αἱ ἐν τῇ λέμβῳ τροφαὶ εἶχον καταναλωθῇ, καὶ ὕδωρ δὲν ὑπῆρχε πλέον ὅπως σθέσῃ τὴν δίψαν τῆς φλογεράς Καλλιόπης. Δὲν ἀπείχον δὲ πολὺ τῆς ἐξοχῆς τοῦ κ. Ματθία, ἧς διεκρίνοντο τὰ δένδρα καὶ ὁ λευκὸς οἰκίσκος, καὶ ὁ ἄνεμος οὐριος πνέων ἔφερεν αὐτοὺς ἐντὸς ἡμισείας ὥρας πρὸς τὴν βραχὴν ἀκτὴν. Ταύτης ὑπερέκειτο ὁ κήπος τοῦ ἐμπορίου μέσῳ καὶ ἄλλων κήπων κείμενος, ἦτο δ' οὐχὶ μακρὰ ἀλλ' ἀνηφορικὴ ἡ ὁδός.

Ἀπὸ τοῦ οἴκου διέκριναν τοὺς ἐν τῇ λέμβῳ προσεγγίζοντας καὶ ὁ κ. Ματθίας ἐχαιρέτιζε σείων τὸ κυανόστικτον μαντίλιόν του.

Ἀπεβιάσθησαν ἐπὶ προέχοντος βράχου πάντες αἰμωδιῶντες, κεκμηκότες, ἐκτὸς τοῦ παλαιοῦ ναυτικοῦ. Καὶ αὕτῃ ἡ Καλλιόπη εἶχεν ἀπολέσῃ τὴν διαρκὴ εὐθυμίαν καταβληθεῖσα τόσον ὑπὸ τῆς δίψης, ὥστε ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ἀναβῇ, ἂν δὲν πῇ πρῶτον ὕδωρ. Ἀνῆλθον λοιπὸν πρὸς τὸν οἶκον οἱ λοιποὶ ἐκτὸς τῆς Καλλιόπης καὶ τοῦ Ἀχιλλέως μεμφιμοιρῶντες ὅτι ἔμελλε νὰ συντροφεύσῃ τὴν ἀδελφὴν του ὑπὸ τὸν ἥλιον, οὗ τὴν θερμότητα δὲν ἤρκει ν' ἀποκρούσῃ τὸ ἀλεξήλιον αὐτοῦ.

Ὁ Γεώργιος ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν, ἂν ὤφειλε νὰ μείνῃ ἢ ν' ἀνέλθῃ, ἀλλ' ἐν βλέμμα τῆς Ζωῆς, ἐν ᾧ ἐμάντευσε κεκρυμμένην γλυκεῖαν πρόσκλησιν, τὸν παρέσυρε. Συνώδευσε τὴν κόρην σιωπηλὸς βαίνων ἀριστερά της καὶ δις ἢ τρίς εἰς δύσβατα μέρη ἐβοήθησεν αὐτὴν ν' ἀνέλθῃ ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνελκύσας. Συγκρίνων δ' ἐν τῇ ἀνόδῳ τὸ λιγηρὸν ταύτης καὶ εὐμελὲς ἀνάστημα πρὸς τὸ χαμηλὸν καὶ εὐσαρκον τῆς Καλλιόπης σῶμα, τὴν περικαλλῆ καὶ ἀγαλματώδη μορφήν πρὸς τὴν χαρίεσσαν καὶ ζωηρὰν τῆς κόρης τοῦ Ματθία, ὁ νέος ὡμολόγει καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἂν ἐκείνη ἠδύνατο νὰ τέρψῃ προσκαίρως, ἀλλ' ἡ Ζωὴ μόνη ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἀληθῆ καὶ διαρκῆ ἔρωτα. Καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης, ἣν δῆθεν ὡς ἀδιάφορος παρατηρητῆς ἔκαμνε, ἠσθάνθη ἀρρήτως γλυκὺ ἐν τῇ καρδίᾳ συναίσθημα εὐαρεσκείας ὅτι δὲν ἔμεινε μετὰ τῆς Καλλιόπης, ἀλλ' ἀνῆλθε μετὰ τῆς Ζωῆς. Καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδ' αὐτὸς νὰ ἐννοήσῃ διατὶ πράξις τόσον ἀπλὴ καὶ ἀσήμαντος καθ' ἑαυτὴν τὸν νύχταριστεν τόσον.

(Ἔπειτα συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Β'

Ἀνυπομόνουν μεγάλως νὰ ἐπισκεφθῶ τῆς νήσου τὸ ἐσωτερικόν. Ἦθελον νὰ ἴδω ἀγροτικούς καὶ ὄρεινους πληθυσμούς, καὶ ν' ἀκούσω τὴν γλῶσσάν των. Οἱ ὄρεσίβιοι λαοί, καί, γενικώτερον, οἱ πόρρω τῶν πόλεων κατοικοῦντες, ἀποτελοῦσι σπουδαιότατην βάσιν πάσης χώρας, καὶ τούτων τὴν συναναστροφὴν δὲν πρέπει ν' ἀμελῇ ὁ πρὸς σπουδὴν ἀποδημῶν. Προαίσθημά τι, ἐντελῶς ἐπαληθεύσαν μετὰ μικρόν, μοὶ παρίστα πιθανὴν τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως ἐν Κρήτῃ. Ὁ φόβος ἐνδεχομένης ἀποτυχίας τοῦ σκοποῦ, ὅστις μὲ εἶχε φέρει εἰς τὴν νῆσον, ἐξεβίαζε τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀναχώρησίν μου. Ἐπίσκεψις εἰς τὰ δυτικὰ διαμερίσματα τῆς Κρήτης, σπουδῇ τῶν ὀρεινῶν καὶ πολαιμικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν, ἅμα δὲ καὶ μία εὐλαβὴς πορεία πρὸς τὴν μαρτυρικὴν μονὴν τοῦ Ἀρακιδίου, ἦτο σκοπὸς καὶ δίκαιος πόθος τοῦ ταξιδιῶν μου. Ἐὰν ἀπέτυχον εἰς τὸ πρῶτον, τοῦλάχιστον ἐπέτυχον εἰς τὸ δεύτερον.

Τὸ ἀτμόπλοιον ἀπεβίβασεν ἡμᾶς εἰς Ρέθυμνον, τὴν Ρηθύμναν τῶν πάλαι χρόνων, ἣν ἔνιοι τῶν συγχρόνων ἀποκαλοῦσιν ἰδιοτρόπως «τὸ Ρέθυμνος». Τρίτῃ τὴν τάξιν πόλις τῆς Κρήτης ἡ Ρηθύμνη ἀπλοῦται, ὅπως καὶ αἱ δύο ἄλλαι, ἐπὶ τῆς βορείας τῆς νήσου ἀκτῆς, καὶ κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς μεταξύ Χανίων καὶ Ἡρακλείου ἀποστάσεως. Φρουρίου τεῖχῃ ζωννύουσι τὴν πόλιν. Τὰ πέριξ εἶναι ξηρά, οἱ δὲ ὑπερκαίμενοι βράχοι ἐβάφησαν ἀπὸ αἶμα Χριστιανικόν, ὅπερ ἀφθόνως ἔχυσαν οἱ Τούρκοι ὁπότε ἤλωσαν τὸ Ρέθυμνον. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς θεάς καὶ τῆς ἐντὸς τῆς πόλεως προχείρου περιοδείας εἶναι μᾶλλον εὐχάριστος. Κρίνων τις πόλιν ἢ χώραν πρέπει πρωτίστως νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἔζησε, ζῇ, καὶ ἀναπτύσσεται, καὶ τὰς περιπετείας ἀφ' ὧν διήλθε καὶ διέρχεται. Ἐπειγόμενος ν' ἀναχωρήσω αὐτοστιγμὴν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρακιδίου, δὲν εἶχον τὸν ὑλικὸν καιρὸν ὅπως ἐξετάσω τὴν πόλιν ἐν λεπτομερείᾳ. Ὅ,τι ὅμως εἶδον μὲ ἐνέπλησεν ἐλπίδος καὶ χαράς, καθόσον μοὶ ἐπέδειξε προκόπτουσαν σχετικῶς τὴν πόλιν, ὑπὸ τὴν ὥθσιν τοῦ Χριστιανικοῦ στοιχείου, ὅπερ, καίτοι ἐν μειονότητι, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο μεγάλας πόλεις τῆς Κρήτης, εἶναι ὅμως ὁ νοῦς καὶ ὁ ἄξων περὶ ὃν ἐκτυλίσσονται αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι, καὶ ἐν γένει ἡ ζωὴ. Τὸ αὐτὸ φλέγον αἶσθημα, τὸ ὑποκαῖον τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ἐλάυνει τοὺς Ρεθυμνίους, καὶ τὴν εὐέλπιδά τῆς

πόλεως νεολαίαν. Ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἀπὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πανεπιστημίου ἀντλήσας τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παιδείαν, κρατεῖ τὴν δαῖδα τῆς γνώσεως ἄσβεστον ἐν Ρεθύμνῃ, καὶ προάγει αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ σύνθημα τῶν διδασκάλων ἅτινα ἠντλήσεν ἐν Ἀθήναις. Ταῦτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις, τὰς κώμας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου. Ἡ Κρητικὴ νεολαία, περατώσασα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἀφικνεῖται, πρὸς μείζονα σπουδὴν, εἰς Ἀθήνας ἔνθα λαμβάνει τὸ Πανελλήνιον βᾶπτισμα, καὶ κοινωνεῖ ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὅπερ συντηρεῖ ὁ Τίτάν οὗτος Προμηθεύς. Σπουδάσασα τὰς ἐπιστήμας ἡ Κρητικὴ νεολαία ἐπιστρέφει εἰς Κρήτην, καὶ ἐκεῖ καθίσταται ὁ ἀπόστολος τῶν ιδεῶν τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας, ἐκπροσωπούσης ἐν τούτῳ τὰς ιδέας, τὰ φρονήματα, καὶ τοὺς πόθους τοῦ Ἑλλήν. Ἐθνους. Ἐνῶ, παρὰ τοῖς ὀλιγίστοις Τούρκοις τῆς νήσου, τὸ πᾶν χωρεῖ εἰς ὀπισθοδρόμησιν καὶ εἰς φθίσιν, παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς τὸ πᾶν βαίνει εἰς πρόοδον καταπληκτικὴν. Οὐδεὶς ἀνταγωνισμὸς δύναται νὰ ὑπάρξῃ μετὰ δύο στοιχείων, ὧν τὸ μὲν φθίνει ἀριθμητικῶς, πνευματικῶς δὲ εἶναι σκοτεινότερον, τὸ δὲ ὀργᾶ, μελετᾶ, πληθύνεται καὶ ἀκμάζει. Τὴν ὀρμητικὴν πτῆσιν τῆς Ἑλληνικῆς κρητικῆς νεολαίας συντρέχει καὶ ὑγιὲς παιδείσις. Ὑπὸ τοιούτων θαυμασίων καὶ ἐνθουσιῶντων ἐθνικῶν ἀποστόλων ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια μεταφερομένη εἰς Κρήτην θεραπεύεται φιλοτιμίᾳ, ἐν ἀμίλλῃ δὲ εὐγενεῖ καλλιεργεῖται μετὰ τοῦ ζέοντος αἰσθήματος τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, καὶ ἀφοῦ ἀνοικτὴ εἶναι καὶ ἔσεται πάντοτε ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσα, νοεῖ ἕκαστος ἐὰν ᾗτο δυνατόν νὰ χωρήσῃ διαφόρως ἢ ὅπως ἐχώρησαν τὰ κρητικὰ πράγματα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔφθασα εἰς Ρέθυμνον, ἀνεχώρησα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς τρίωρον ἀπεχούσης μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ἐξήλθομεν τῶν τειχῶν, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τινα χρόνον ἐβαδίσσαμεν παρὰ τὴν θαλασσίαν ἀκτὴν, ἀνήλθομεν τοὺς ὑπερκειμένους λόφους βαίνοντες ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων καὶ ἄγρῶν ἐσπαρμένων. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰσθήματα ὑφ' ὧν κατειχόμεν. Ἄς τεθῇ ἕκαστος Ἑλλήν εἰς τὴν θέσιν μου ἃς βαδίζῃ εἰς τὸ καθημαγμένον ἐκεῖνο καὶ ἀποτεφρωμένον θυσιαστήριον, ἔνθα ἐμαρτύρησεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ιδέα, ἃς ἀναλογισθῇ ὡς δράμα ἐξετυλίχθη ἐκεῖ, ὡς σκηνῶν τραγικῶν θέατρον ὑπῆρξεν ὁ χῶρος ἐκεῖνος, ὅποια ἔχνη, ὅποια λείψανα, ὅποιους μάρτυρας ἀφώνους δηλώσεως καὶ σφαγῆς, ὅποιους τραυματίας μεγαλεῖον ἡρωικῶν ἀποπνέοντας ἔτι, ὅποιους σκελετοὺς, ὅποια κρανία διάτρητα ὑπὸ σφαιρῶν καὶ μαχαίρῶν, ὅποιον πένθιμον μεγαλεῖον

ὀδύνης καὶ κλέους μεστὸν ἔμελλον μετ' ὀλίγον νὰ θεωρήσω, ὅπως ἐννοήσῃ τί συνέβαιναν ἐν ἔμοι, καὶ δικαιολογήσῃ τὰ συνταράσσοντά με βραγδαϊότατα πάθη. Ὁ δρόμος, καὶ ἡ περίξ φύσις, ἀντιθέτως τῶν μελαγχολικῶν λογισμῶν, ἦσαν ἐπιχαρίτως ἱλαρά. Διαδοχικῶς μετέλλασσον αἱ ἀπόψεις, καὶ πρὶν ἢ θαυμάσῃ τις τὴν ὠραίαν σκηνογραφίαν τοπίου χλοεροῦ καὶ ἀνθοσκεποῦς, ἐπιβάλλουσα τοποθεσία, πλήρης κάλλους σοβαροῦ, προέκυπτεν ἀπωτέρω, ἄλλας γεννώσα ἐντυπώσεις, καὶ διάφορα ἀποσπῶσα ἐπιφωνήματα. Ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐφαίνοντο κοιλάδες πλατανόφυτοι καὶ ἐλαιόφυτοι. Κατηρχόμεθα, διηλαύνομεν τὴν χαρίεσσαν κοιλάδα, καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ἐναντι λόφων ἀνερχόμενοι ἐβλέπομεν νεωτέρας, ποικιλωτέρας, ἰδιοτροπωτέρας ἀπόψεις, ποῦ μὲν ἀγρίας ποῦ δὲ ἡμέρους ἀλλὰ πάντοτε ὠραίας. Ἐμπροσθεν ἡμῶν ἡγείροντο εἰς τὰ ὕψη ὄγκοι ὀρέων καταπληκτικοί· ὀπισθεν ἐκυλίνοντο εἰς τὰ βάθη ἀθρόοι τῶν θαλασσῶν οἱ ὕγροι καὶ ἀναρίθμητοι ὄγκοι. Ὅμιχλη ἀραιὰ ἄρχεται στέφουσα τὰς κωνοειδεῖς κορυφὰς τῶν χαμηλοτέρων βουνῶν. Ἐφαίνοντο ἡφαίστεια καπνὸν ἀποπνέοντα, καὶ προσομοία πρὸς τὸν Κρήτα, τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐγκλείοντα τοῦ ἡφαιστείου τὸ πῦρ, καὶ κατὰ περιόδους, ὅπως καὶ ἐκεῖνα, ἀναδιδόντα φλόγας, καὶ κλονίζοντα τὰς περίξ ἐκτάσεις.

Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν εἰσόδον μεγάλης καὶ ἀποκρήμνου φάραγγος, πέραν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου. Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ αὐστηρότης τῆς τοποθεσίας ταύτης προξενοῦσιν ἐντύπωσιν. Εἰς τὰ βάθη, ἐπὶ κοίτης ὀγκολίθων, καταφέρεται τὸν χειμῶνα βιαιότατος χεῖμαρρος. Εἰς τὰ ὕψη κρώζουσιν ἱέρακες καὶ ἄλλα ὄρνεα σαρκοφάγα, τραφέντα ποτὲ διὰ τῶν σαρκῶν σφαγέντων γυναικοπαίδων, καὶ ἀπὸ τῶν καθέτων καὶ ἀπροσπελάστων τοῦ χάσματος πλευρῶν φύονται εὖρωστοι δένδρων κορμοὶ, δασυφύλλους ἐκτείνοντες κλάδους, πεφορτισμένους ἀνθέων, ἡδέως ἀρωματίζόντων τῆς φάραγγος τὰ στενά. Ὁ ἀντίλαλος ἤχει μυριόστομος εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν. Φερόμενος διὰ τῆς στενοτάτης ἀτραποῦ ἔσται πρὸς στιγμὴν, καὶ κύπτων πρὸς τὸ χάσμα ἐβόησα ἰσχυρῶς: «Δόξα!» Μύριαι δόξαι ἀντήχησαν αὐτοστιγμεί. Ἡ δόξης πεπληρωμένη φάραγξ ἐβρόντησεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἐνῶ δὲ εἰς τὸ κενὸν ἐπλανάτο ἔτι, εἰς μυρίας ἀπηχήσεις, τῆς δόξης τὸ ὄνομα, κύψας καὶ πάλιν πρὸς τὸ χάσμα ἐφώνηξα: «Μάρτυρες!» Ὁ ἀντίλαλος ἤχησε καὶ πάλιν, ἠνωμένα δὲ τὰ ὀνόματα τῆς «Δόξης» καὶ τῶν «Μαρτύρων» ἠκούσθησαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χάσματος, ἤρθησαν ὑπεράνω, ὑπερέβησαν τὰς κορυφὰς, καὶ ἠνωμένα καὶ ἀντηχοῦντα πάντοτε, ἀπεσβέσθη-

σαν ἡρέμα καὶ βραδέως εἰς τὸ κενόν. Εἰς γωνίαν ἀπρόσιτον τῆς φάραγγος, ἐν μέσῳ ἀγρίων θάμνων καὶ χλόης αὐτοφυοῦς, παρετήρησα ῥίζαν δάφνης σεμνῆς, δειλῶς φυομένης ἀπὸ τινος σχισμῆς. Σύμβολον δόξης εὐκλεοῦς, ὀρθῶς ἐφύτρωσεν ἡ δάφνη ἐκεῖ, ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς πατριωτικῆς θυσίας. Τὰ ἐρυθρὰ ἄνθη τῆς ἀντιπαρίστων τὸ χυθὲν κατὰ τὴν σφαγὴν αἷμα, καὶ τῶν φύλλων τῆς ἡ πικρία τοὺς πικροὺς τῶν πολιόρκουμένων λογισμοὺς, ὅτε, ἀπτοήτως ἀτενίζοντες πρὸς τὸν θάνατον, ἤρχοντο ὅπως τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπισφραγίσῃ τέλος τὴν ποθητὴν τῆς Κρήτης ἐλευθερίαν. Τῆς δάφνης τὸ γλυκὺ ἄρωμα εἶνε ὁ λιθανωτὸς ὃν θὰ ἐκπέμψῃ ἔσσει ἡ σκηνὴ καὶ ἡ μνήμη τοῦ μαρτυρίου· τὰ μαρνανθέντα φύλλα ἡ συμβολικὴ παράστασις τῶν ἀφανισθεισῶν ἐλπίδων, καὶ αἱ κάλυκες, αἱ ἔτοιμοι νὰ διανοιγῶσιν, αἱ χρησταὶ προσδοκίαι τοῦ αἰσιωτέρου μέλλοντος. Εἰκονίζουσα τὴν δόξαν ἡ δάφνη, στέφει ἐνίοτε τὸν ἀτυχῆσαντα εὐγενῆ. Πόσον καταλλήλως ἐβλάστησεν ἐκεῖ!

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πύλιν τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου, ὁπότε βραδὺ σκότος ἤρξατο καλύπτον τὴν φύσιν. Ἐσῶ καὶ ἔξω ἐξετείνετο τοῦ πένθους ἡ εἰκὼν καὶ τὸ σύμβολον. Ἐκεῖ ὕψηλά, ἐπὶ τοῦ ἀμαυροῦ θόλου, ὑπέτρεμεν ἄστρον τι, αἵματοχρόους σκορπίζον λαμπηδόνας. Νὰ ἦτο τὸ ἄστρον τῆς Κρήτης; Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη τὸ αἷμα;... Ἀστρον ἐν τῇ γῇ, λάμπει ἀσθενέστερον τὸ φῶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς. Ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶναι διττῶς ἅγιος. Πρὸς τὴν τελουμένην ἀναίμακτον θυσίαν, τὴν ἀναμνηνῆσκουσαν τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συνεπλέχθη ἐκεῖ καὶ θυσία αἱματηρὰ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης τελεσθεῖσα...

Τὸ σκότος, βαθύτατον ἤδη, ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐκεῖ πέραν, ἐντὸς ἐρειπίου ἀνεμοῦλου, εἶδον φῶς μελαγχολικόν, μυστηριωδὸς πῶς διαυγάζον, καὶ οἶονεῖ μετριοφρόνως ζητοῦν ν' ἀποκρυβῇ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀντὶ τῆς ζωῆς κατοικεῖ ὁ θάνατος ἐκεῖ. Ἡ ἀσημότης ὁμως, ἥτις πλανᾶται ἐντὸς τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἀνακτόρων, φεύγει μακράν, πολὺ μακράν ἀπὸ τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο ἐρείπιον. Ἐκεῖ ἀπετέθησαν προσωρινῶς, ἄχρις οὗ ἐγερθῇ τὸ προσῆκον μνημεῖον, τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς εὐρεθέντα καὶ ἐκταφέντα ὅσῃ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων. Ἐκεῖ εὗρεν ἄσυλον, ὕστατον καὶ ἀπαρξίαςτον, ἡ καθημαγμένη Ἐλευθερία, ἐκεῖθεν ὁμως καὶ ἡ εὐστομος φήμη διαλαλεῖ τῶν μαρτύρων τὰ ὀνόματα, καὶ μετὰ τῆς Δόξης σκεπάζει τὰ ὅσῃ τῶν.

Εἰς τὸ κρησφύγετον ἐκεῖνο τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἀθανασίας, προσῆλθον λαμπάδα κηδείας καὶ Ἀναστάσεως εὐέλπιδος κρατῶν ἀνὰ χεῖρας. Δύο τῶν μοναχῶν μὲ εἶχον ἀκολουθήσει. Ἀνήλ-

θομεν τὴν ὑπόσθρον κλίμακα καὶ εἰσεδύσαμεν ἐντὸς. Ἐρημία καὶ σιωπὴ ἐκράτει πανταχοῦ. Ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς λυχνίας καὶ τῶν λαμπάδων εἶδον εἰκόνημα μικρὸν καὶ σταυρὸν μέλανα ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ τοίχου. Πενία ἐφαίνετο εἰς τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο κοιμητήριον, ἀλλὰ καὶ ποία στολὴ ἢ καὶ ποία ἐπίδειξις δύναται νὰ προσθήσῃ τι λαμπρὸν εἰς χῶρον ὃν σκέπει καὶ προστατεύει ἡ φήμη καὶ ἡ τιμὴ; Οἱ μοναχοὶ μοὶ ἐδείξαν εἰς τὰ βάθη τῶν θεμελίων κατακείμενα λευκά, ὑποκίτρινα, τεθραυσμένα ὑπὸ μαχαίρων καὶ πυροβόλων τὰ κρανία καὶ τὰ ὅσῃ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων τοῦ Ἀρκαδίου! Ἰδοὺ κατάλληλος Ἀγία Τράπεζα ὅπως λειτουργήσῃ ἐπ' αὐτῆς ἡ Ἐλευθερία. Τὴν ἡγείρεν ἡ Πατρίς, τὴν ἠλόγησε δὲ καὶ τὴν καθηγίασεν ἡ Θρησκεία. Ἡ σκηνὴ τῆς πολιορκίας, ἡ φρίκη τῆς ἐκρήξεως καὶ τῆς σφαγῆς, ἡ ἔξοχος θυσία ἐξετυλίχθη τότε γιγαντιαία πρὸ ἐμοῦ. Ἐνόμισα ὅτι ἤκουον τοῦ ὀλέθρου τὴν κραυγὴν, τῶν παιδίων τοὺς κοπετούς, τῶν τηλεβόλων τὸν ἦχον, καὶ ἔβλεπον τὸ χῶμα τῆς μονῆς, γλοιῶδες ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους χυμένα τῶν βρεφῶν καὶ τῶν γυναικῶν τὰ ἐντόσθια... Νὰ γράψω τι πλειότερον; Νὰ χαράξω ὥχρον τῶν θυμάτων καὶ τῶν ἡρώων ἐκείνων ἐγκώμιον; Ποῖος ὁμως πανηγυρικός, καὶ ποῖον ἐγκώμιον δὲν πρέπει νὰ σιωπήσῃ ἐκεῖ ὅπου ἐλάλησεν ἅπαξ καὶ ἠπλώσεν ἡ δόξα τὰς πτέρυγας τῆς;

Τὴν νύκτα διῆλθον ἐν ἀγρυπνίᾳ, καὶ ὅτε τὸ πρῶτον τοῦ σημάντρου ἀνάκρουσμα ἐκάλεσεν εἰς τὸν ὄρθρον, ἔσπευσα νὰ κατέλθω εἰς τὸν περιβόλον τῆς μονῆς. Ἡ αὐγὴ εἶχεν ἤδη ἐπιφανῆ. Δρόσος πρωϊνὴ κατέρραινε τὸ κωδωνοστάσιον, καὶ ὡς δάκρυον σιωπηλῶς ἀλγούσης καρδίας κατηλείβετο στάγδην πρὸς τὸ συγκλονισθὲν καὶ αἰμοβαφεῖς ἔδαφος. Ἡ πρόσοψις τῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ κίονων μικρῶν ρυθμοῦ Κορινθιακοῦ καλλυνομένη, φέρει ἔτι, καὶ παρὰ τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα ὅπερ δυστυχῶς ἐπέθηκον ἐπ' αὐτῆς οἱ μοναχοί, καταφανέστατα τὰ ἔχνη τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν. Ὅστις εἶδεν ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἐφ' οὗ πυκνὴ εὐλογία ἀφῆκε τὰ ἔχνη αὐτῆς, δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τῆς εἰκόνης ἣν παρουσιάζουσιν ἐξωτερικῶς οἱ σφαιροβληθέντες τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας. Ὁ μοναχὸς Γλυκερίος, εὐρισκόμενος κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐντὸς τῆς μονῆς, καὶ ὃν, ἀπουσιάζοντα, μετεπέμψατο τῇ παρακλήσει μου ὁ ἡγούμενος, ἦτο ἐκεῖ, πρὸ μικροῦ ἀφίχθεις, πάνυ δὲ φιλοφρόνως ἐδέχθη νὰ μὲ ξεναγήσῃ εἰς τὸν εὐλογητὸν καὶ πολὺδάκρυον αὐτὸν τόπον. «Ὁ, τι βλέπεις», μοὶ εἶπε προεισαγωγικῶς ὁ Γλυκερίος, «πρέπει νὰ τὸ φαντασθῇς ῥατωμένο. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου μικρὰ παιδάκια ἐδῶ σκοτωμένα»

καὶ ταῖς μανάδαις των παραπέρα ἄλλαις νεκραῖς καὶ ἄλλαις μιόστρελλαις νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά τους. Τὸ μοναστήρι ἐκαίονταν. Ὁ βρόντος τοῦ κανονιοῦ, αἱ βοαὶς τῶν Τούρκων, αἱ φωναὶς καὶ τὰ κλάμματα τῶν γυναικῶν, αἱ διαταγαὶ τοῦ Δημακοπούλου καὶ τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ, προσευχαῖς, προστάγματα πολεμικὰ ἀπετέλουν ὅλα ἑμοῦ θόρυβον ἀνέκφραστον καὶ ἀπερίγραπτον.» Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἀφελὴς αὕτη προεισαγωγή, μετὰ τὴν θέαν τῶν μερῶν ἔνθα ἐξετυλίχθησαν αἱ σκηναὶ, ἐπέδρασεν ἰσχυρῶς ἐπ' ἐμοῦ. «Ἐλα ἐδῶ» μοι εἶπεν ὁ Γλυκέριος. Καὶ αὐτοῦ προπορευομένου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἰσόγειον σειρὰν τῶν κελλίων. Εἰς τὸ 4ον ἀπὸ τοῦ βάθους ἔστη ὁ Γλυκέριος, καὶ δεικνύων μοι τὴν θύραν «ἐδῶ» μοι εἶπεν, «ἔμενεν ὁ φρουράρχος Δημακόπουλος.» Οἱ τοῖχοι εἰσὶ καταφαγωμένοι ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς σφαῖρας, καὶ ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ ἰχνῶν κατανοεῖ τις ὅποια βροχὴ ἐνσφαιροῦ πυρὸς εἶχεν ἐξακοντισθῇ κατὰ τῆς μονῆς. Ἀφίνω τὸν λόγον εἰς τὸν Γλυκέριον. «Οἱ Τούρκοι» μοι εἶπεν «ἤσαντε μελίσσι· ὅλα τὰ βουνὰ τριγύρω καὶ ὁ κάμπος ἦτο κόκκινος ἀπὸ τὰ φέσια. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐφωνάζανε Ἕλληνικά: *ράϊ, βρὲ παππάδες καὶ Χριστιανοί· στοῦ βασιλεῖᾶ μας τὸ κεφάλι δὲν σᾶς χαλάμε.* Ἐτόλμησε τότε νὰ ἐβγῇ ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον ἓνας Χριστιανός. Χιλιάδες σφαῖρες ἐπεσαν ἐπάνω του καὶ τὸν ἐσκότωσαν. Τότε ἐφώναξε *φατιά* ὁ Δημακόπουλος, καὶ ὅσοι εἶχαμεν τουφέκια ἐκάμαμε τὸν σταυρόν μας καὶ ἤρχισαμεν ἐκ νέου τὸ πῦρ. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ; δὲν ἤμπορῶ νὰ σοῦ παραστήσω τὸ πρᾶγμα τί ἦταν.» Καὶ ἐνταῦθα μοι ἀφηγήθη ἀσυναρτήτως πως, ἀλλὰ μετὰ παθητικῆς εὐγλωττίας, τὴν πολιορκίαν τῆς μονῆς, τὴν ἀνδρίαν τῶν Κρητῶν καὶ τῶν ἐθελοντῶν, τὴν ἀφοσίαν, τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Δημακοπούλου, τὸ θάρρος καὶ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμόν τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ. «Ὅτε τὰ τηλεβόλα διέσπασαν τὰς πύλας καὶ τοὺς τείχους, οἱ Τούρκοι ὤρμησαν νὰ εἰσέλθωσι. Τότε φονικώτερον διηυθύνετο τὸ πῦρ κατὰ τοῦ ἀθρόου πλήθους τῶν Τούρκων· οἱ στοῖχοί των ἤραιούντο, ἀλλὰ νέοι ἐπήρχοντο, καὶ καθόσον ἐφονεύοντο οἱ πρὸ τῶν πυλῶν μαχόμενοι κατὰ τοσοῦτον ἐπετείνετο ἡ λύσσα τῶν ἐπερχομένων. Ἐφρίξεν ὁ Γλυκέριος, ἀλλὰ πλειότερον ἐφρίξα ἐγὼ ὅτε ἐφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, ἐκ πολλῶν σημείων εἰσβαλόντες, εἰσπηδήσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου οἱ Τούρκοι. Σχεδὸν τὸ πυρροβόλον εἶχε παύσει νὰ λειτουργῇ, καὶ διὰ τῶν ξιφολογῶν ἐμάχοντο ἐκ τοῦ σύγγγους Χριστιανοὶ καὶ Τούρκοι. Ἀς φαντασθῇ ἕκαστος ὅποια ἐξετυλίχθησαν σκηναὶ ἐντὸς τοῦ κεκλεισμένου ἐκείνου χώρου, ἔνθα τόσοι πολεμισταὶ, καὶ τόσα

γυναικόπαιδα εἶχον καταφύγει, οὐδεμίαν δυνάμενα νὰ εὕρωσιν ἐξοδόν. Οἱ Τούρκοι ἦσαν μανιώδεις, καὶ τὸ αἰμοδιφές αὐτῶν πάθος εἶχε κορυφωθῇ. Ἐνῶ ἔσχατος ἄγων ἀπελπιστικὸς ἐγίνετο διὰ λογγῶν καὶ Κρητικῶν μαχαίρων ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἀγωνιζομένων νὰ ἀναστείλωσι τοὺς εἰσβαλόντας Τούρκους, προτροπάδην ἐφρευγον ὀλολύζοντα τὰ γυναικόπαιδα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς μονῆς, ἐκεῖ ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπετελέσθη ἡ μεγάλη θυσία. Πενθίμως ἠκολούθησα τὸν Γλυκέριον εἰς τὸν σептὸν ἐκεῖνον τόπον. Ἦνοιξάμεν νεόδητον θύραν, καὶ εἰσῆλθομεν ἐντὸς τετραγώνου τετοιχισμένου χώρου. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ τόπος τῆς ἐκρήξεως. Ὁ Γλυκέριος ἤρξατο ἀφηγοῦμενος· «Τὰ γυναικόπαιδα ἐβράζαν ἐδῶ» μοι εἶπεν· «Ἦτανε κτισμένο τὸ μέρος μετὰ δυνατοῦς τοίχους· ἐπάνω καὶ κάτω ἦσαν δωμάτια μεγάλα γεμάτα ἀπὸ γυναικόπαιδα. Ἐδῶ κάτω, ὅπου στέκεσαι τώρα, ἦσαν τε τὰ βαρέλια μετὰ τὴν μπαρούτη. Ἀπ' ἐξω ἐκεῖ, (καὶ μοι ἐδείξε τὸν πρὸς τὸν περιβόλον τῆς μονῆς μέρος) ἐσκοτονόντουσαν Τούρκοι καὶ Χριστιανοί, ἀπ' ἐδῶ (καὶ μοι ἐδείξε τοὺς ἐκτὸς τῆς μονῆς καὶ τοῦ περιβόλου ἀγρούς) οἱ Τούρκοι ἤρχοντο μελίσσι. Μερικοὶ Τούρκοι μετὰ τέτοια ὀρμὴ ἤρχοντο, ὥστε μ' ὅλον ὅτι τοὺς ἐτουφέκιζαν ἀπὸ 'πάνω, ἐπρόφθαναν ὅμως καὶ ἐβράζαν ταῖς λόγχαις των μέσα σταῖς πολεμίστραις ὅπου ἦσαν εἰς τὸ χαμηλὸ μέρος τοῦ τοίχου. Μετὰ τὸ ξύλο οἱ ἀξιωματικοὶ τοὺς ἐκτυποῦσαν ἀπὸ 'πίσω, καὶ ἂν κάνεις ἐγυρίζεν ἀπὸ τὸ φόβο του τὸν ἐσκότωναν. Ἔτσι μᾶς ἐπερικύκλωσαν ἀπὸ πανταχοῦ! Ἦρχισαν μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἡ προσευχαῖς. Ἡ φωναὶς καὶ οἱ θρήνοι τῶν γυναικῶν δὲν περιγράφονται. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐγίνετο σιωπὴ, καὶ ξαναῆρχιζαν τὰ γυναικόπαιδα νὰ φωνάζουν «Παναγία». Τίποτε ἄλλο δὲν ἐνθυμούμαι ἐπειτα, παρὰ μόνον ὅτι ἐκουνηθήσαν ἄξαφνα ἡ γῆ, καὶ ἐγκρεμίσθησαν οἱ τοῖχοι. Φωτιά ἐπετάχθηκε ἀπὸ παντοῦ, ὁ καπνὸς ἐπλάκωσε σὰ θεόρατο σύννεφο καὶ μᾶς ἐπνίξε. Τὸ σπῆτι *ξεκαπακόθηκε*, μοι εἶπεν εἰς τὴν εὐγλωτον φράσιν του ὁ Κρῆς μοναχός. «Οἱ Τούρκοι ἐφώναξαν *λαγοῦμι* καὶ ἤρχισαν νὰ φεύγουν μακριὰ, καὶ πολὺν χρόνον ὕστερα ἐφοβοῦντο νὰ πλησιάσουν. Γυναικόπαιδα καὶ ἄνδρες ἀνέβηκαν 'στὰ οὐράνια.....»

Ἐσιώπησεν ὁ μοναχός, καὶ εἶτε ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων καταβληθείς, εἶτε τὴν προφανῆ ταραχὴν μου σεβόμενος ἐκλίνε πρὸς τὴν γῆν τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἐξηκολούθει, ἐπὶ πολὺν χρόνον, τῆρῶν σιωπὴν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, νύλαβούμην πατῶν τὸ χῶμα ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ, τοιαύτη ἐπετελέσθη θυσία μαρτυρικὴ, ἱκανή, καὶ μόνῃ αὐτῇ, νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης, ἐὰν ὁ κόσμος ἦτο ὀλιγώτερον ἐγωϊστῆς. Τῆς ἐκρήξεως

τὰ ἔχνη, μετὰ τόσων χρόνων παρέλευσιν, δυσχερῶς ἡδυνάτο τις νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον. Ἦσαν ὁμῶς ἐκεῖ μάρτυρες τῆς καταστροφῆς, εὐγλωτοὶ ἐξόχως ἐν τῇ πληρεστάτῃ αὐτῶν ἀναισθησίᾳ καὶ σιωπῇ. Ὑπάρχουσιν ἔτι εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον ἀνθρώπινα ὅστ' ἀ ἐπιπολαίως ταφέντα ὑπὸ τὸ χῶμα. Ἀνέσκαψα μικρὸν τὴν γῆν. Τεμάχιον κρανίου λευκοῦ, καὶ ἀνθρώπινοι πλευραὶ, εἰς παιδίον μικρὸν ἀνήκουσαι προφανῶς, ἐξῆλθον εἰς τὸ φῶς ἐκ τῆς προχείρου ἐκείνης καὶ ἥκιστα ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς. Ὅστις εὐρεθῇ εἰς ὁμοίας περιστάσεις δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἐντυπώσεως. Ἐλαβον εὐλαβῶς τὸ τεμάχιον τοῦ κρανίου ἀπὸ τῆς γῆς· ἐκαθάρισα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ χρώματος, καὶ τὸ ἐκόμισα μετ' ἐμοῦ, εἰς ἀνάμνησιν θλιβεράν, ἀλλ' ὑπερήφανον, τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους παρουσιάζει τὸ ἰδιαιτέρον γνῶρισμα, ὅτι βρίθῃ μεγάλων ἐπεισοδίων, καὶ σκηνῶν σπαρακτικωτάτων καὶ ἀνυπερβλήτως μεγαλοπρεπῶν. Εἶναι τοσοῦτω συνεχῇ καὶ συνήθη τὰ ἡρώικα ἐπεισόδια, καὶ τὰ παράβολα μεγαλουργήματα, ἀτομικὰ ἢ συλλήθδην, ἐν τῇ ἐκτυλίσσει τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὥστε ἐν τέλει, ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων συγκινήσεων, ἡ καρδιά, ὡς ἐκ τῆς συνθηρίας, ἀποβάλλει μέρος τῆς εὐαισθησίας της, καὶ ἡ ἐντύπωσις ἀποβαίνει ὀλιγώτερον ἰσχυρά. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων τοῦ Σουλίου, ἐπικαλούμενος Πατρίδα καὶ Ἐλευθερίαν, ὁ μοναχὸς Σαμουὴλ τινάσσει ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἐταίρους εἰς τὰ ὕψη ὅπως διαφύγῃ τὴν δουλείαν, καὶ μείνῃ πιστὸς εἰς τὸν ὄρκον του. Ὁ Ὀλύμπιος, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σέκου, ἐπαναλαμβάνει τὴν θυσίαν, καὶ θνήσκει, μετέωρος εἰς τὰ νέφη, προσφωνῶν τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα. Ἐπέρχεται ἡ ἀκτινοβόλος ἐποποιία τοῦ Μεσολογγίου... Μεμονωμένα γεγονότα ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τῇ ξηρᾷ ὑποτυποῦσι τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀκάθεκτον τοῦ Ἔθνους ὁρμήν, καὶ ὡς σταθμὸς, τίς οἶδε ἐὰν θὰ εἶναι ὁ ὕστατος, φαίνεται ἔτι εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ταύτην σειρὰν ἡ θυσία τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου διαχέουσα ἀνέσπερον φῶς ἐπὶ τῆς φρικτῆς τραγωδίας, ἥτις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξετυλίχθη ἐκεῖ. Δὲν γνωρίζω λαμπρότερον τίτλον ὑπὲρ χώρας τινὸς καὶ λαοῦ, ἢ τὴν παρατήρησιν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρκαδίου, ὅτε, ἀναμνηστικῶν τὸ δραματικὸν τέλος καὶ τὴν μαρτυρικὴν τῶν δλοκαυτωθέντων θυσίαν, ἐξῆρον τὴν ἀπόφασιν, τὴν πίστιν, καὶ τὸ θάρρος τῶν μαχητῶν. «Ἐκαμαν τὸ καθήκον τους,» μοι εἶπον οἱ πέριξ ἐμοῦ· «ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὸ κάμωμεν τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς». Ἐλάλουν οὕτω, καὶ ὁ ἐξαστράψας ὀφθαλμὸς των, καὶ ὁ ταχύς τοῦ σώματος σπασμὸς ἐδήλου ὅτι ἡ γλῶσσα

ἐξήγει πιστῶς καὶ ἀπερίττως τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀπόφασιν.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΣΗΥΡΙΑΩΝ ΠΑΓΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΙΣΤ

ἐν Βαϊμάρη.

Ὁ ἐν Βαϊμάρη οἶκος τοῦ Λίστ κεῖται πρὸς τὸ πέρας τῆς πόλεως, ἐγγὺς τοῦ χλοεροῦ δημοσίου κήπου, περιετοιχισμένος αὐτὸς οὗτος ὑπὸ κηπαρίου, οὗ τὰ ὑψικύρφυα δένδρα σκεπάζουσι τὴν κιγκλιδωτὴν τοῦ περιβόλου εἴσοδον καὶ αἱ περιπλοκάδες ἀναρριχῶνται ἐπὶ τὰ λευκὰ λελεπρωμένα τεῖχη. Σιγὴ καὶ ἡρμῖα βρασιλεύουσιν ἐκεῖ. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθῶν τὴν θύραν εἰσέρχεται εἰς προαύλιον ἀγροτικώτατον. Περὶ αὐτὸν οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ χλόην καὶ δένδρα, οὐδὲν ἄλλο ἀκούει ἢ τοῦ ἀνέμου τὸν ψίθυρον. Νομίζει πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡπατήθη, ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ὑποδείχθης οἶκος τοῦ μεγάλου Οὐγγρου μελοποιῦ, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐνδιαίτημα εὐπόρου τινὸς ἀγρονόμου.

Καὶ στρέφει τὸ βλέμμα ἐταστικὸν ἄνω πρὸς τὰ κλειστὰ παράθυρα. Ἀλλ' ἐκεῖ ἀναγινώσκει καλῶς ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ Λίστ. Προβαίνει λοιπὸν ἀναζητῶν τὴν θύραν τοῦ οἴκου. Εἰς τὸν κρότον τῶν βημάτων του ὄρνιθες φεύγουσι μετὰ τρόμου κακκαρίζουσαι καὶ λευκαὶ περιστερὰί ἀφίπτανται πλαταγοῦσαι τὰς πτέρυγας. Ἡ τεφρόχρους θύρα τοῦ οἴκου εἶνε ἡμίκλειστος. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθεῖ ταύτην δισταζὼν καὶ ἀνέρχεται πεντάδα ξυλινῶν βαθμίδων. Τότε γυνὴ τις μέσης ἡλικίας εὐσωμος καὶ διατηροῦσα ἔτι ἔχνη καλλονῆς προσέρχεται ἵνα συνοδεύσῃ τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον.

Ὁ οἶκος δὲν εἶνε ἔτι ἐντελῶς ἡντρεπισμένος. Ἀνὰ τὴν κλίμακα καὶ ἐν τῷ προδόμῳ παντοῖα σκευὴ οἰκιακῆς χρήσεως κείνται φύρδην μίγδ' ἡ τεθειμένα ἐπ' ἀλλήλων. Ἡ ὁδηγὸς προπορευομένη ἀνοίγει ἐτέραν θύραν καὶ εὕρσκεται τις νῦν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λίστ.

*

Ἡ αἴθουσα εἶνε πολυτελεστάτη. Τὸ δάπεδον καλύπτει ἀνατολικὸς τάπης ἐρυθρὸς καὶ μέλας, πρὸ τῶν παραθύρων ἀνῆρτηνται ἐρυθρὰ μάλ्लιναι παραπετάσματα. Λαμπρὰ θερμάστρα ὀρθοῦναι πελωρία καὶ πᾶλλευκος ὡς τύμβος ἀλαβάστρινος. Μεταξὺ τῶν ἐπίπλων ἰδιαίτεράν ἐμποιεῖ αἰσθησὶν εὐμῆκης ἔδρα κεκαλυμμένη διὰ λινοῦ